

10
ՓԱՐՍ

ԳԱՅՐԵՆԻԲ

10
ՓԱՐՍ

ԱՐՏՈՆԱՑԻՐ
Մ. Ե. ՄԷԼԻՔԵԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԻՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ
Մ. Կ. ՍԱՐԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսի և Գաղաթաղ համար ծարեկան դրուշ	60
Վեցամսեայ	30
Տոնամսեայ	15

Օտար երկիրներու համար տարեկան 13 Ժամեր Գաղաթաղ համար բոստայի ծախքը բաժանորդաց վրայ է:

Les annonces sont reçues au Bureau du Journal

Համակ, բաժնեպիս, ազդարարութիւնը կամ ունիցի գրու-
թիւնը պետք է ուղղել առ հրատարակիչն Հայրենիք Օրաթեր-
քի, Կ. Պոլսի Մերձան Փողոց Բիւզտի Էմ. Խանի տակ Թիւ 20:

درعیله ده مرجان چارشوسنده رشدى افندى خاى اتصالده
۲۰ نومروى (صارىان) مطبعه

Direction du journal Haïrénic A l'imprimerie M. Sarian
Rue Merdjan Ruchdi effendi Han N. 20 Constantinople

Կ. ՊՈԼՍ, 19 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նայե-Պրայե-Բրէսէ լրագիրն, Խալիլի քաղաքական կացու-
թեան վրայ խօսելով կ'ըսէ թէ, երեսփոխանական ընտրութիւնը որք նոյեմբեր 11/23ին պիտի կատարուին, Պ. Քրիստիի և ար-
մատականաց միջև սկսեալ պայ-
քարին վախճանը պիտի կազմեն, Խնդիրն Խալիլի ներքին աշխար-
հավարութեան վրայ չէ, այլ ար-
տաքին աշխարհավարութեան վը-
րայ, զի արմատականք երբեք
դաշնակցութեան հակառակորդ-
ներն են սա միակ պատճառաւ,
զի կ'ատեն զ'Աւստրիա և Թրիէս-
տէի ու Թարանթէնի գրաւման
վրայ կ'երազեն անդադար: Երբ
արմատականք կը գոչեն, «անկցի
Պ. Քրիստի», այս աղաղակը պար-
զապէս կը նշանակէ «Զենք ու-
ղեր Աւստրիոյ հետ դաշնակցու-
թիւն»: Սակայն նոյն թերթին
կարծեօք, արմատական կուսակ-
ցութիւնն յառաջիկայ ընտրու-
թեանց մէջ չկրնար մեծամասնու-
թիւն ստանալու յոյս տածել,
այլ առաւելելն 70-80 ամբող-
ներ կրնայ շահել: Բայց այս
մասնակի յաջողութիւնն ալ ան-
հաճոյ պիտի նկատուի Պէրլինի և
Վիեննայի մէջ, զի ցոյց պիտի
տայ թէ երբեք դաշնակցու-
թեան հակառակորդաց թիւը
տակաւ կ'աճի, և Եւրոպիոյ մէջ
կարծիք պիտի դոյանայ թէ այս
դաշնակցութեան հիմը խախտած
է: Այս պատճառաւ է որ Պ.
Քրիստիի իւր արտասանած բանա-
խօսութեանց մէջ բռնու-
կերպիւ կը յարձակի արմատականաց վը-
րայ:

Լոնտոնի քաղաքական ակըմ-

բաց մէջ տակաւ հաստատութիւն
կը գտնէ տոյն կարծիքը թէ, «այն
ինչորն որուն համար խղուեցան
Անգլո-Իտալական բանակցու-
թիւնը, չպիտի կրնայ լուծուի
ստանալ Իտալիոյ յառաջիկայ
ընտրութիւններէն առաջ: Ար-
դարեւ Պ. Քրիստիի քաղաքական
հակառակորդք դիւրաւ պիտի
կրնան օգուտ քաղել այն հաւա-
նութենէն, որը Խալիլի պիտի
տայ այս խնդրոյ մէջ Անգլիական
կառավարութեան տեսութեանց,
և Խալիլի նախարարապետը մե-
ղադրել թէ երկրին շահերը
ընդհանր և մեծին Բրիտանիոյ կա-
մաց առջև խոնարհած է: Ուստի
Պ. Քրիստիի ի դէպ համարած է
յետաձգել որոշում մը, որ կրնար
զէնք մը լինել ընդդիմադիր կու-
սակցութեան ձեռքը, յառաջիկայ
ընտրական պայքարին մէջ:

Ռուսիոյ կառավարութիւնն
սկսած է Միացեալ Նահանգաց
օրինակին հետեւիլ մաքսական
խնդրոյն մէջ: Այս մտք յատուկ
յանձնաժողով մը կազմած է ու-
կազնոց յաւելման խնդիրը քն-
նելու համար: Յանձնաժողովոյ
առաջին նիստը տեղի ունեցած է
հոկտեմբեր 14/26ին և իւր աշխա-
տութիւնք կը ձգտին մաքսա-
պաշտ դրութիւն մը հաստատել
օտար վաճառաց դէմ, նման այն
դրութեան զոր Միացեալ Նա-
հանգք ընդունած են արդէն Ա-
մերիկեան հրապարակներն Եւրո-
պական վաճառականութեան դէմ
փակելու համար:

Պոլսի քաղաքական իշխան
Ալէքսանդր ար Պաթմայէրկ իշ-
խանն, որ այժմ կ'ուն հարթե-
նաու տիտղոսն առած է, Աւըս-
տրիոյ բանակին դրոժօն ծառա-
յութեան մէջ մտաւ, գործնակա-
նապէս և հանդիսանորայէս ցոյց
տալու համար թէ քաղաքական

անցելոյն հետ ամեն յարաբերու-
թիւն խնամ և այսուհետեւ ա-
մեն քաղաքական դերէ հրաժա-
րած է:

Վիեննայի լրագիրք մեծ հա-
մակրութեամբ ողջունած են իշ-
խանին այս որոշումն:

Յառաջիկայ տարւոյ մէջ ի
Մոսկուա ֆրանսական արուես-
տահանդիսի մը կազմաւորու-
թեան զրոյցն տակաւ առ աա-
կաւ հաստատութիւն կը գտնէ:
Բեդրսպուրկի կազմը կը ծա-
նուցնէ թէ ֆրանսական հան-
րապետութեան նախագահ Պ.
Քառնօ 1891 մայիս ամսոյ մէջ
Մոսկուա պիտի երթայ Բեդրս-
պուրկի ճանքով, ֆրանսական
արուեստահանդիսին բացման
ներկայ գտնուելու համար: Պ.
Քառնօ այս առթիւ պիտի այցե-
լէ եղեր նաև Վոլկայի երկիրն, ի
կապակաւ և ի Խրիմ, Եթէ ըս-
տոյգ է այս զրոյց, Ռուսիոյ եւ
Ֆրանսայի միջեւ հաստատեալ
բարեկամութեան կապերը տա-
կան կը զորանան և թերեւս ի
վերջոյ ակներեւ դաշնակցութեան
մը յանգին:

Տէլի-Նիւզ լրագրոյ Օտէսա-
յի թղթակիցը ստոյգ ազբիւրէ
առնելով կը ծանուցանէ թէ,
Ռուսիոյ ելմտական նախարար
Պ. Վիշկրանցքի յանկոյս Կաւկա-
սիոյ իւր կատարած վերջին ու-
ղեւորութեան առթիւ, իշխատա-
կազիր մը մատուցած է Չարին,
յայտնելով թէ Ռուսիոյ համար
անհրաժեշտ է իւր նախկին առ-
ևարական և քաղաքական ազ-
դեցութիւնը վերստանալ ի Պարս-
կաստան: Ռուսի Վլադիսլաւ
եղեր որ Ռուսիա իւր քաղաքա-
կան դործունեութիւնը կրկնա-
պատկէ Շահին պետութեանց
մէջ ի հեճուկա Վիշկրանցի պղ-
ղեցութեան:

Հիվրուլի Բոսդ լրագիրը
Լոնտոնէն առնելով կը ծանուցա-
նէ թէ, ազատական չըջանալաց
մէջ խորհուրդ կայ ուղերձ մը
մատուցանելու առ Թագուհին,
խնդրելու համար որ Խորհրդա-
րանին լուծումն հրաժայէ, նկա-
տելով որ արդի նախարարու-
թիւնն երկրին վստահութիւնը
չվայելեր: Այս ուղերձին նախ-
նական դադափարը Պ. Լապու-
չէնի կը վերաբերի եղբր, եւ
բազմաթիւ համախոհներ գտեր
է Էքլէզի մէջ կատարուած վեր-
ընտրութեան առթիւ Կլաւա-
թոնեան ընտրելոյն տարած
յաղթանակէն ի վեր: Այս լուր
սակայն ստուգութեան կը կարօ-
տի:

Սուաքիմէն լուր տրուած է
Դահիլէի կառավարութեան թէ,
Պէն-Ամէր ցեղէն հանրաժանութ
Ծէյլս մը Օսման Տիկմայէն բաժ-
նուեր և Սուաքիմ գնացեր է:
Կերեւի թէ Օսման Տիկմա զօրք
և ռազմավորք կը հաւաքէր ի
Թոխար, դէպ յեղիպոսս նոր
արշաւանք մ'ընելու և մինչեւ
Նեղոս իջնելու համար: Սակայն
յատակագիծը բոլորովին դերեւ
ելեր է Սուաքիմի դռներուն
փակմամբ, որով չէ կրցած ըն-
դունիլ պաշարաց մեծ կորու-
սան մը որ, Թալմիլի թղթակցին
խօսքին նայելով, կրնար 50,000
մարդ սնուցանել մինչև 100 օր:
Սուաքիմի դուռներուն փակումը
անկարող ըրած է զինքն, զի ի
Թոխար գումարեալ իւր զօրքե-
րը կատարելապէս ցրուեր են
առ ի չգոյն պաշարի:

Բեդրսպուրկի աշխարհագրա-
կան ընկերութեան անդամոց
ընդհանուր ժողովոյ մէջ, որ ամ-
սոյս 3/15ին դուրսբուրած է, Պ.
Վրանթէլ կարևոր զեկուցում մը
ըրած է Սև ծովու մէջ կատար-

ուած խորհրդակցութեանց վրայ: Չէրնոմորէի մարտահաւը, ծովային գործոց նախարարութեան որոշմամբ, յունիս 15էն մինչև յունիս 15, զբաղած է Սև ծովու խորհրդակցութեան և ջուրին բարեխառնութեան աստիճանն ու պարունակած աղին քանակութիւնն որոշելու: Սև ծովն միապաղաղ յատակ մ'ունի, որոյ խորութիւնը 1000էն մինչև 1200 սաժէնի կը հասնի: Մեծագոյն խորութիւնը գննուած է հարաւային և արևելեան մասանց մէջ: Ջուրին բարեխառնութեան աստիճանն յոյժ փոփոխելի է. բարեխառն ջրոյ խառն հազիւ 5 սաժէն խորութիւն ունի և երթալով աստիճանաբար կը նուազի ստորին խաւերուն մէջ: Սև ծովու ջուրը առ մասնաւոր յատկութիւնն ալ ունի որ, 200 սաժէն խորութեան մէջ առատիկ ծծմբային համ մ'ունի, բան մը որ կը հաստատէ այս թէխորութեանէն վար ալ ևս անասնային կենաց հետք չկայ:

9. Կլատսթոն Սկոփտոյ մէջ կը շարունակէ իւր ընտրական պայտն և իւր պերճախօս ճառերով կ'երեկտրականացնէ իւր ընտրողներն:

Լոնտոնէն հոկտ. 20 թուով կը հեռագրեն թէ, Էտիմպուրի մէջ ընտրական վերջին գումարման մ'աւթիւ, 9. Կլատսթոն սաստիկ հարուածեր է Լորտ Սայիդպլըիի աշխարհավարութիւնն, ի վատիկան մասնաւոր գետպանութիւն մը զրկելուն համար:

Լա Հէյէն հոկտ. 29 թուով կը հեռագրեն թէ, ծերակուտի և երեսփոխանական ժողովոյ համագումար նստին մէջ, որ հոկտ. 18ին տեղի ունեցեր է, ներքին գործոց նախարարը տեղեկութիւններ տուեր է թագաւորին առողջական վիճակին վրայ: Բժշիշկներն հաստատեր են թէ թագաւորն այլևս անկարող է կառավարելու: Գաղթային և դատական նախարարը՝ որք քանի մ'օր առաջ տեսած էին զթագաւորն, ժողովոյ առջև հաստատեր են իրողութիւնն: Նախարարաց խորհուրդն ըստ այսմ խնդրեր է համագումար ժողովէն որ Սահմանադրութեան պահանջած յայտարարութիւնն ընէ այս պարագայի մէջ, որպէս զի ընդհուպ խնամակալութիւն մը հաստատուի, ինչպէս եղած էր անցեալ տարի: Ժողովն, առանց որոշում մը տալու, յետաձգուեր է և նորէն պիտի գումարի հարկ եղած յայտարարութիւնն ընելու համար:

9. Պուկարիոյ նախարարապետ 9. Սթամպուլի ժողովական վիճակը գոհացուցիչ լինելէ հետոյ է: Նախարարապետին հիւան-

դութիւնը վերջին օրերս կրկնուեր է, որ մտահոգութիւն կը պատճառէ եղբր իւր բարեկամաց:

Անգլիոյ գահաժառանգ Կալէսի իշխանը քանի մը շարաթէն յիտալիա կ'սպասուի: Ումպէրթոյ թագաւորը նամակ գրած է իշխանին, ինչեցեւելով թէ իրեն խոտաացած էր ուղեւորութիւն մ'ընել յիտալիա:

Գերմանիոյ նախարարապետ 9. Քափրիվիի նոյեմբեր 4ին կամ 5ին Մունիխ պիտի հասնի, ուր Պաւլէրայի խնամակալ իշխանին պիտի ներկայանայ: Նախարարապետը Մունիխէն ուղղակի պիտի երթայ յիտալիա և կ'ամպէրթօ թագաւորին պիտի ներկայանայ: 9. Քափրիվի Ն. Վեհափառութեան ձեռքէն պիտի ընդունի Ս. Մորիս և Դազար պատուանշանին մեծ ժապաւէնը:

9. Կլատսթոն Էտիմպուրի մէջ արտասանած իւր մէկ բանախօսութեան առթիւ ինչած է թէ, երկու տարիէ ի վեր 30,000 արտավար հող խոպան մնացած են Իւլանտայի մէջ, բան մը որ մեծ ամօթ կը բերէ Բրիտանական կառավարութեան, ըսեր է:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս աւուր թուրքերէն լրագիրք հրատարակած են ինագիրն այն թէզըէրէին որով դատական և կրօնական գործոց նախարարութիւնն Սզգային Պատրիարքարանի հաղորդած էր Բ. Դրան որոշումներն ի մասին եկեղեցական առանձնաշնորհմանց: Այս թէզըէրէին պարունակութիւնն արդէն հրատարակած լինելով, ծանօթ է մեր ընթերցողաց:

Էջմիածնէն կը գրեն թէ Ս. Միւռնոն օրհնութեան առթիւ, հանդիսաւոր պատարագ մատուցուեր է ի յիշատակ հոգեւոյս Գէորգ Դ. Կաթողիկոսի, և յաւարտ Ս. պատարագի, հոգեհանգստեան պաշտօն մատուցուեր է հանգուցեալ Կաթողիկոսին գերեզմանին վրայ:

Սեպտ. 28ին Գէորգեան ձեմարանի 16րդ տարեդարձի հանդէսը կատարուեր է մեծ շքով: Այս միջոցին ճեմարանին ուսանողաց թիւն է 126, որոց երկուքը միայն թոշակաւոր:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայս. հրամանաւ՝ Ասիական Տրիպոլիոյ կառավարիչ Իպարահիմ փաշա՝ Երուսաղէմի կառավարիչ անուանեցաւ:

Երիզայի կառավարիչ Ահմէտ Շէվքի էֆ. Իւլայի Բ. աստիճանն ասացաւ:

—Վեհ. Սուլթանը՝ Թէհրանի օսմ. դեսպանատան Բ. քարտուղար Սարգիս էֆէնտիին Գ. կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան և երիզայի երկրաչափ Միհրան էֆէնտիին Ե. կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան շնորհեց:

Ն. Կայս. Վեհափառութիւնը նոյնպէս Դ. կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան շնորհած է Մուրատեան եղբարց Յովսէփ և Մըկըրտիչ էֆէնտիներուն:

—Մէքէմպուրի Շըվէրիի գուպըն որ անցեալները մայրաքաղաքս այցելած էր, զանազան կարգի պատուանշաններ տուած է կայս. պալատան բարձաստիճան պաշտօնատար դմանց, եւ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է արտօնելանոց գործածութիւնը:

—Մաքսատանց տնօրէն Հասան Յէհմի փաշա, ոստիկանութեան նախարար Նազըմ պէյ եւ զինուորական ջրհանկրաց խմբին հրամանատար Չէյնէի փաշա երէկ Բ. Դուռն երթալով, Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Քեամիլ փաշայի ինչ ինչ հրամաններն ստացան:

—Պրանսական դեսպան Մոնթէպէլլօ կոմսն երէկ իրիկուն եւրոպական ճեպընթաց կառախըմով մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ ի Բարիզ: Արտաքին գործոց նախարարութեան թարգման Վսեմ. Միքայէլ էֆէնտի, Սիրքէճիի կայառանն երթալով, ողջերթ մաղթեց յանուն Վսեմ. Սայիտ փաշայի:

—Ներքին գործոց նախարար Վսեմ. Միւնիւր փաշայի նախագահութեամբ կազմեալ առողջապահական Յանձնաժողովն երէկ վերստին գումարուելով, մայրաքաղաքին առողջական վիճակը բարւոքելու միջոցներուն վրայ խորհրդակցեցաւ:

—Թուրք-իտալական նորոգելի առևտրական դաշնագրին խառն յանձնաժողովն երէկ վերստին գումարեցաւ ի Բ. Դուռն ընդ նախագահութեամբ Տատեան Վսեմ. Յարութիւն փաշայի: Թարիզի տեղեկութեանց նայելով, խորհրդակցութիւնք գոհացուցիչ վարձանի մը յանդէպ նստին մէջ պիտի կնքուի:

—Բաթէնի յորոց յանձնաժողովն ևս երէկ ի նիստ գումարեցաւ: Դեսպանատանց թարգմաններն ամբողջապէս ներկայ էին: Յանձնաժողովն յառաջիկայ երեքշաբթի օրը նորէն պիտի գումարի, և կը կարծուի թէ նոյն նստին մէջ կատարեալ համաձայնութիւն պիտի գոյանայ կանոնադրութեան գործադրման եղանակին վրայ:

—Սպարապետ Ալի Սայիպ փաշա երէկ կայսերական պալատ

երթալով, Վեհ. Սուլթանին ինչ ինչ հրամաններն օտացաւ:

—Նրուառիէի Յուսուֆ Պատրիարքին փոխանորդն երէկ Բ. Դուռն երթալով՝ տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Քեամիլ փաշայի հետ:

—Վեհ. Սուլթանը կարգ մը ծանրագին գոյքեր շնորհեր է կառուցանելի համալսարան կենտրոնի պիտոյից համար:

—Վեհ. Սուլթանն հեռագրաւ Մոլթէ զօրավարին ծննդեան 90րդ տարեդարձը շնորհաւորելէ զատ, Գերմանիոյ Վիլհէլմ Բ. կայսեր ևս հեռագիր մ'ուղղած է, յորում յիշատակած է այն ծառայութիւններն, զորս ծերունի զօրավարն երեքմի մատուցած էր Օսմ. բանակին մէջ:

—Արտաքին գործոց նախարար Վսեմ. Սայիտ փաշայի որդւոյն՝ կայսերական թիկնապահ Շէրիֆ պէյի և բրէնս Հալիմ փաշայի դստեր հարսանեաց հանդէսն երէկ կատարուեցաւ ի Նշանթաշ:

—Լոյտի ընկերութեան վարչական խորհրդոյ նախագահ 9. Մորբիւրկօ, որ մայրաքաղաքս կը գտնուի, 100 ոսկի նուիրեց ի նպատակ երթողորու մարտնաւին զոհերուն:

—Սիրքէճիի նորակառոյց կայսրանին բացման հանդէսը պիտի կատարուի յառաջիկայ երկուշաբթի օրը, ճիշդ միջօրէին:

—Սամսոնէն մինչեւ ի Սեբաստիա երկաթուղոյ մը շինութեան ծրագիրն, զոր մատուցած է 9. Քոթար, երկրորդ զինուորական միայուն Յանձնաժողովին կողմէ քննուելէ յետոյ, հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան զրկուած է: Ձինուորական Յանձնաժողովն ինչ ինչ բարեփոխութիւններ ներմուծած է ծրագրին մէջ, և նախընթաց օրը ելած կայս. Իրատէ մը հրամայած է պայմանագիր պատրաստել ներմուծեալ բարեփոխութեանց համաձայն: Յուսարի է որ այս երկաթուղոյ շինութեան ծրագիրն ալ կատարուած իրողութեանց կարգն անցնի ի մօտոյ:

—Լոյտի ընկերութեան վարչական խորհրդոյ նախագահ 9. Մորբիւրկօ նախընթաց օրն այցելութիւն տուաւ Հոռովմէական Հայոց Պատրիարք Գեր. Աղաբեան Սրբազանի:

9. Մորբիւրկօ երէկ իրիկուն մայրաքաղաքէս պիտի մեկնէր ի Վիէննա, եւրոպական ճեպընթաց կառախմբով:

—Բ. Դուռն հասած պաշտօնական տեղեկութեանց նայելով, էրթողորու մարտնաւուն ողջ մնացող սպայք և նաւաստիք կատարելապէս ապարհնած լինելով, ճաբոնական շոգենաւով մը ի մօտոյ ճամբայ պիտի ելնեն

մայրաքաղաքս վերադառնալու համար:

—Կայս. կառավարութիւնն լուր առած է թէ Նիկոմիդիա Էնկլիւրի գծին վրայ, Բազար-ճըզի շրջակայներն աւազակա- խումբ մը յերեւան ելեր է: Տեղական իշխանութեանց հրաման տրուած է հալածել յիշեալ ա-ւազակախումբն:

—Մայրաքաղաքիս առողջա-պահական խորհրդոյ ստացած տեղեկութեանց նայելով, հոկտ. 16ին Հայէսլի մէջ 6 հոգի, նոյն- թապի մէջ 1 հոգի, Անտիոքի մէջ 30 հոգի, Ուրիայի մէջ 1 հոգի, և Համալի գաւառական մէջ 42 հոգի մեռեր են հետախ-տէ:

—Գուպանցի քանի մը հազար չէրքէզ գաղթականք Թուրքիա դադիւն փափաք լայնած է- ին: Կայսերական Իրատէ մ'ար-տօներ է անոնց գաղթումն, և Բ. Դուռն հասած տեղեկու- թեանց նայելով, այս գաղթա-կանաց առաջին մասը վաղը պի-տի մեկնի եղեր Սև ծովու սօմ: Նաւահանգիստներն երթալու հա-մար, Արդէն որոշուած է թէ այս գաղթականք պիտի զետեղուին Գարբերդի, Ատանայի և Գաս-թէմուրի նահանգաց մէջ:

—Ենի-Տիւնեա Տիմիթրաքի էֆէնտի, Յէնէրի Գատրիարքա-րանի Սինոդին անդամոց ոմանց հետ, երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Մեծ - Եպարքոս Բարձր. Գեամիլ փաշայի հետ: Այս տեսակցութեան նիւթն էր Յունաց Գատրիարքարանի առանձ նաշնորհմանց խնդիրը:

—Սէլանիկ-Մանասթրի եր-կաթուղւոյ գիծն, որոյ վերջնա-կան արտօնութիւնը տրուած է ասիական երկաթուղեաց արտօ-նատէր Գ. Գաուլլայի, պիտի անցնի Գարաֆէրէէն, Ակոսթի-նօէն և Վատինայէ: Այս արտօ-նութեան տեւողութիւնն է 90 տարի և կայսերական կառավա-րութիւնն արտօնատիրոջ երաշ-խաւորած է մէն մի քիլոմէթրի համար տարեկան 14,300 Փրանք բուն եկամուտ մը:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՑ ՊՕՐԱՍ

19 Հոկտեմբեր

Գօնս. երէկ ամենէն բարձր	19, 27
» » վար	19, 23
» » գոցուեցաւ	19, 24
այսօր ժամը 6ին	19, 24
Օսմանեան արժեթուղթ քու-	
բօնը կտրած	79, 12
երկաթուղի	78, 50
Թրամվայ	5 կրա 10 շրշ

ՀԱՅՐԵՐ ԵՒ ՄԱՅՐԵՐ

Եթէ կուզէք որ ձեր օրինորդնե-րը կատարեալ ձեւագիտութիւն սորվելով, ամեն տեսակ զգեստ-նէր ձեռն եւ կարեն պէտք է մասնաւոր դաս առնեն իրենց տանը մէջ:

Որովհետեւ ձեւագիտութիւ-նը արուեստներուն ամենէն փա-փուկն է զոր օրինորդք չեն կա-րող դպրոցի մէջ անքան ութիւն ութիւններու մէջ ձեւագիտու-թիւն ևս առնել կատարեալ կերպիւ: Կամ իւր ուսմունքը ետ պիտի մնայ և խելքը չպիտի հաս նի ձեւագիտութեան: և կամ ձե-ւագիտութիւնը ետ պիտի մնայ և խելքը պիտի տայ ուսման: Եւ զոր արդէն չատերը այս վերջ-նոյն կը պատկանին, եւ միմիայն փոքր գաղափար մը կատանան ձեւագիտութեան վրայ: Քանի քանի անգամներ ձեւած և կարած ենք դպրոցի շրջանը լմցնող օրի-որդաց եւ իւր ընտանեաց ըզ-դեստները, զոր իրենք մէկ քա-նի տարի ալ ձեւագիտութեան դաս առնելով դպրոցի մէջ, դար-ձեալ չեն կարող ձեւել: Ծնողք ի նկատի առնելով այն գրու-թիւնս քաջայայտ եմ որ կը վկա-յեն, ուրեմն պէտք է մասնաւոր եւ փորձառու ձեւագէտ դասա-տու մը բռնել որ տանը մէջ դա-ստիստէ: ամբողջ փորձերով, ոչ թէ թուրքական, բայց ոչ թէ նորեկու վարժուհիներ որոնք միմիայն փոքր բրաթիքով մը առ-պօքն էլ կ'ընեն դաս կուտանք ըսելով պարծենալ:

Ուրեմն ով որ կը փափաքի որ իւր աղջկը սովորի կատար-եալ ձեւագիտութիւն, վկայա կանս ի ձեռքն պատրաստ եմ դասախօսել մասնաւորաց տու-ները դիւրութեամբ և հիանալի նոր մեթոտով մը որ 30 35 դասով կաւարտի ուսանողութեան շըր-ջանը: Նա մասնաւոր միջնե ցարդ չիմացուած աժան դիմով: Այս առթիւ փութամբ ևս ինչեւ որ մեր բնակարանը փոխադրած եմք Կ. Պոլս (Մուսալլա ճատ-տէսի) մանկական պարտէզի դէմ թիւ 10 տունը: ուր միանալով ձեւագէտ Տիկին Փ. Խրիմեանի պատրաստ եմք նաև ձեւել և կա-րել իդական սեռի զգեստներ դիւրամատչելի գնով: մասնաւոր փափաքողաց կար կարել ևս կուտուցուի գոհացուցիչ պա-մաններով, որով ուսանողուհին վարպետ մոտիափ մը գիտցածը կատարեալապէս կը սովորի և կը գերազանցէ: Ուրեմն թէ դասա-տութեան և թէ ձեւել և կա-րել տալու փափաքողք իրենց և տանը հասցէն մանրամասնաբար գրելով իրկել գործատունս:

Հեռաւոր դիւղերէ եթէ փա-փաքող լինին նոքա եւս պէտք է ձգեն ատրեսին: Պահէ դարու

շրաւաճառ Յակոբ աշա աղամալ-եանի խանութը:

Մոտիստ եւ դասատու իդա-կան սեռի զգեստուց ձեւագի-տութեան:

Աճառն Խրիմեան
Մոտիստ Փ. Խրիմեան

ԳԻՏԱԿԱՆ

ՄԻ ԾԻՔՔ

Միշտ կը ծխենք:

Եւ սակայն քանիներ կան որք կանգիտանան դեռ ծխախոտին վնասներն, ծխելն հաճոյալի բան մ'է, բայց շատ փափաքաւոր մեր գործարանային կենաց վրայ: Դա-րուս մ.ջ ծխախոտի գործածու-թիւնն իւր զեղծման աստիճանին վրայ կը գտնուի, անոր դէմ ըն-կերութիւններ հիմնուած են բայց այդ ընկերութիւններն մին-չեւ ցայսօր ինչ կըցած են ընել: Ծխողներուն թիւը կը բաղմանայ և ծխելը սովորական պիտոյքնե-րէն մին եղած է մարդուս հա-մար:

Որքան գեղեցիկ երեւոյթ մը ունի ծխախոտի տունին, ի՞նչ պիտի են անոր տերերներն եւ ո՞րչափ յանկուցիչ է գլանիկն: Այս տեսարանէն մի խաբուիք, ծխախոտն այն բոյսերէն է որք կը պարունակեն իրենց մէջ ա-մենէն ահաւոր սկզբունքներն, թոյններ որոց ազդեցութիւնն ա՛յնքան մեծ է մեր կեանքին վրայ:

Նիւթիւթին, բիքօլին, նիքօ-թիւնին, քօլիտին, սօքա են ահա ծխախոտէն հանուած թու-նայից նիւթերն: Թեթեւ եւ նը-ուաղ ազդեցիկ մարմիններ չը կարծէք բնաւ ծայրայեղ աստի-ճան վտանգաւոր մեր կենսական գործարանաց համար եւ կրնանք ըսել առիտ բուսիքի, օքսիտ տը քաւպօնէ, և եւ ամմոնիաքս-կան աղերու չափ վնասարեւ:

Դուցէ անկարելի բան մը կարծէք «նիքօթին» ըսուածն, ամենէն ազդեցիկ եւ շանթա-րիչ թոյններէն է, ութ կաթիլ «նիքօթինով» յաջողած են ապան-նել ձի մը կամ ուկէ անասուն մը և նիքօթինահար անասունը տը-խուր տեսարան մը կը պարզէ, ամենէն անտարբեր իսկ կարող յուզելու, կծկեալ անդամներուն վրայ ուղիղ կը կենայ, ահաւոր ջղաձգութեանց կը մատնուի, ամբողջ մարմինն անդամալուծու-թեան մէջ կ'ընայ, ջղային զօ-րութիւններն իրենց վերջին պաշ-տօնը կը ջանան կատարել և այս ընդհանուր տկարացման կը յա-ջորդէ այնքան արագ մահն իւր տխուր երեւոյթներով:

Գենդանային բոլոր գործա-րանները կը դադրին գործելէ, միայն սիրտը կը շարունակէ իւր պաշտօնը կատարել, կենդանին անկենդան դիակի մը կը վերած-ուի: կենդանութեան երեւոյթ մը

չը պիտի տեսնես անոր վրայ, մի-այն սիրտը կը շարունակէ լուին և հանդարտ իւր բարախումներն, պահելով մարմնոյն մէջ սակաւ ինչ ջերմութիւն հիւծեալ և ան-կենդանացեալ այդ գործարանաց համար «Շնչառութիւնն և ար-եան շրջանն խռովեալ վիճակի մը մէջ կը գտնուին շնչառական շար-ժումներն կարագանան լսելի լի-նելով տեսակ մը նուրբ ձայն, նման այն աղմուկին զոր կը յա-րուցանէ օդոյ հոսանք մը նեղ խողովակի մը բերնէն անցած ժա-մանակ: Բայց Պէճնար այս մա-սին գեղեցիկ փոփոք կառա-րած է: Եւ երբ մահը մերձե-նայ, շնչառութիւնն ևս կը դադ-րի: Սիրտն և արեան անօթներն ևս կը մասնակցին այս երեւոյթ-ներուն, սրտի բարախումներն հետզհետէ կը սաստկանան, ոչ միայն արագաբար կը կատար-ուին, այլ նաևս աղմկայող կը լինին և հետեւաբար արեան ճըն-շումը շատ մեծ կը լինի երակ-ներուն մէջ:

Եւ ինչո՞ւ «նիքօթին» այս ամեն շարիքները յառաջ չը բե-րէր միշտ ծխախոտ գործածողի մը վրայ: Սովորութիւնը, վար-ժութիւնը կրնով չափ կը թեթեւ-ցընեն թոյնը, կը տկարացնեն, անոր զօրութիւնն: Եթէ առողջ գորտի մը քսան կաթիլ «նիքօ-թին» տաք, արեան շրջանի պաշ-տօններուն վրայ զգալի փոփո-խութիւն մը պիտի նշմարէք, յա-ջորդ օրը, նոյն չափով դրուած «նիքօթին» առանց արդիւնքի պիտի մնայ, կաթիլ մ'ևս աւել-ցընել հարկ է նախորդ աւուր խռովութիւններն յառաջ բերե-լու համար, վերջապէս չորրորդ և հինգերորդ օրերն պէտք է եռապատկել, քառապատկել թոյնին որոշեալ չափերն կրկին ծնուցանելու համար միևնոյն ե-րեւոյթներն:

Եւ ծխողներուն մէջ, ով չէ զգացած առաջին ծխախոտին կամ գլանիկին պատճառած վը-նասներն «նիքօթին» ազդեցու-թեան ներքեւ այն ամէն արեան անօթներն որք ուղեղային ամե-նէն մեծ կեդրոնը կը խուժեն, կը կծկուին, հետեւաբար այդ կեդրոնացեալ մասանց մէջ ար-եան նուազութիւն յառաջ կու-ղայ և ծխողը չը սիրէր յայնժամ գործել, աշխատել, յիշողութիւ-նը կը տկարանայ և մարմնոյն զա-նազան մասերը կենթարկուին հիւծման: Մասնաւոր սիրտը յայտնի կընէ ամենամեծ անկա-նոնութիւն մը իւր պաշտօնին մէջ ամէն ծխ գի տրու գրգռեալ է:

Բաղկերակն սրտին նման ան-կանոն կը գտնէք, մերթ արագ մերթ հանդարտ է: Եւ երբեմն իսկ չը գործէր, այդ դադարը երկվայրկեան մը տեւողութիւն հազու ունի, և ընդհանրապէս սրտին այս ընդհատեալ պաշտօ-

նրա անձանց վրայ կը տեսնէ՝ որք գլխակէն կամ ծխախոտի տուփէն չեն կրնար երբէք բաժնուիլ:

Չը մոռնանք նաև կուրծքի «անժինն», արնքան տխուր, տագնապալից և վնասաբեր, ծխախոտին մեր գործարանային կենաց վրայ յառաջ բերած ազդեցութեանց ամենէն ահաւորն կրնանք ըսել «անժինի» համար: Այս անհանգստութիւններն, այս նեղութիւններն աւելի ծանրաւիշաբէր հանգամանք մը կստանան եթէ ծխողն արդէն տկար և վատառողջ անձ մ'է:

Այս տխուր պատկերէն վերջ, դարձեալ «կը կրկնեմ, մի՛ ծըխէ՛ք»:

Մ. Դ. ՄՈԶԵԱՆ

Մամուլ խափանեալ զաւելտաթերթի արտօնատէր Գէորգ Էֆէնտի Այվազեան՝ Միտիլիէն ընտիր ձեթ և օճառ, Թէնտոտէն պատուական գինի և իզմիրէն ընտիր օղի բերել տուած է, և աժման գնով կը վաճառէ Ղալաթի Բէնչէնպիհ-պազար իմսի խան: Ասոնցմէ զատ, յատկապէս բերել տուած է Կիպրոսի պատուական գուման տարիան, Եւրոպայէն ժօրժ Սալամոն եղբարց ընտիր գո՛ւ եակները թէ՛ չիչերով և թէ՛ տակառով, և իւսկիւտարի ընտիր Չափօշ իւզիւմիէն ճերմակ գինի: Նաև ամենաընտիր ձիթապտուղ: Յաճախողք մեծապէս գոհ կը լինին ասոնց թէ՛ ընտրութեան և թէ՛ աժանութեան համար:

Սուլթան-Մէհմէտ Գափաֆ-հանէ փողոց 9 թիւ խանութին մէջ, Յոյն կօշիկաշաւ ընկերութեան մը ձեռամբ, ամեն տեսակ կօշիկներ կը պատրաստուին վաճառելու և գիւրամատչելի գնով:

ԻԼԱՆ

Այդ ճիկէր, դարա ճիկէր, միտէ վէ պաղըրսաք հասթալըք-լար իլէ, գատուն վէ էրքէք էմ-րազ թէնասիւլիլէ վէ պուլիէյէ չէօհրէթչան օլան աօքթօր Ֆէնէրլի Թօթօրաքի Լազարիտի էֆէնտի պուլքէրէ Ֆէնէրտէ Գուտար Եէրիք մանասթըրը ճիւղարընտաքի խանէսինտէ քէնտիսինէ միւրաճաթ իտէն խաս-թակեանը հէր կիւն սաաթ իւշտէն ալթըրա գատար գապուլ վէ ուսուլը ճէտիտ իւզըէ մուա-յէնէ վէ թէտալի էյլէտիկի կիւպի, ֆուգարա վէ միւհտաճէյնի տալի բազար էրթէսի վէ բէր-չէմպէ կիւնլէրի այնի սաաթտէ գապուլ վէ թէտալի էյլէտիկի իլան իտէր:

ՆՈՐ ԲԱՌԱՐԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԶՈՒԻՆԱՆ

Անգղիերէն. Հայերէն եւ Ռուսերէն
Իւր պէտքն ու կարեւորութիւնն ի վաղուց գգալի եղած սոյն Անգլ. Հայ. Թուրքերէն բառարանն, հանդերձ բառից արտասանութեամբ, սկսած է հրատարակուիլ թերթ առ թերթ: Բաժանորդագրութիւնն է խիստ գիւրամատչելի, այն է՝ 35 դահեկան: Բաժանորդագրութեան տեղիք որոշուած են Մարգարեան և Գափաֆեան գրատուններն: Յարգ. հրատարակուած են 12 թերթեր: Հրատարակեալ թերթերն կը յանձնուին բաժանորդաց հրամանին:

ՇՐՋԱՐԵՐԱԿԱՆ

Տպարանի եւ Գրատան
ԲԱՐԻՁՈՒ

Ն. Ճ. Արամեան

Կ. Պոլիս, Չագնագճըլար կօղուշու
Յալոբուս խան, Թիւ 8, 9, 10, 11

Պատիւ ունիմ ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ բարեխաւովակ Հօրս՝ Ճանիկ Արամեանի համաւաւոր Տպարանն, զոր ցարգ օտար ձեռքեր կը վարէին՝ այս անգամ ուղղակի մեր վարչութեան ներքեւ առած ենք:

Այս առթիւ պէտք եղած միջոցներն ի գործ դրած ենք լիովին գոհացնելու համար վաճէն անոնք, որք բարեհաճին իրենց վստահութեամբ պատուել զմեզ:

Տպարանիս մէջ կը գտնուին Հայերէն, Տաճկերէն, Գաղղիերէն, Յունարէն, Պուլկարերէն եւ այլ ամեն լեզուէ տառեր իրենց պարզ եւ զարդարուն տեսակօք: Ինչպէս առաջ, յետ այսու եւս ամենամեծ խնամով պիտի տպագրուին ամեն տեսակ գրեանք, ինչպէս նաեւ հարսանեկան Հրաւիրագիրներ, Այցեւորման Նամակագրութիւն, Մահադոյժք եւլն:

Տտարանս իրեն նշանաբան ընտրած է Գիւղյ չափաւորութիւն, Պարկէշտութիւն, փոքրաշաւութիւն եւ այն ամեն հանգամանքներ որք յատուկ էին Ճանիկ Արամեան Տպագրատան: Կը հրաւիրուին Պատ. Հեղինակք եւ արգոյ ազգայինք փորձով հաստատել մեր ըսածներն:

ՆԵՐՍԷՍ Զ. ԱՐԱՄԵԱՆ

ՄԱՆՈԹ. — Գաւառներէ եկած յանձնարարութիւնք ամենայն ճշգրտութեամբ եւ փութով կը կատարուին:

ԹԵՐԹԵՐ ԿԱԶՄԱՌՑՈՒՆ

Կ. ԵԱՎՐՈՒԻԱՆ Թ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ
ԸՆԿԵՐՔ

Կ. Պոլիս Պաճիկ-Գափոս, ձեյալ պի խան թիւ 6 եւ Թանիթ գողոց թիւ 7
ԿՐՏԻՈՐ ԱԶԴ

Սոյն ժամանակէ ի վեր մեծամեծ գոհողութեամբք հաստատուած լինելով, ուղղակի ձափայէն բերել կուտայ տեսակ տեսակ ընտիր և ազնիւ թէյեր, և գաւառաց հետ հաստատած իւր պարագերութեամբք ու առ ինքն ուղղեալ յանձնարարութեանց ճիշդ և փութանակի կատարմամբ արդէն մեծ հռչակ հանած է:

Այս անգամ, ձմրան եղանակին առթիւ յատկապէս բերել տուած է մեծ քանակութեամբ թէյ, որոց ընտրութիւնն ու ազնուութիւնն երաշխաւորեալ են բժշկաց կողմէ:

Գիներն խիստ չափաւոր են և վաճառատունս պատուող անձինք գոհ պիտի մնան թէ՛ աժանութեան և թէ՛ ընտրութեան:

ՅԱՅԳՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՐԸՆԱՆ

—(35)—

ԲԵՐԹՅՈՆ ՀԱՅԵՐԱՆԻ

ԼՈՒԻ ԺԱԲՕԼԻԾ

ԹԻԱ ՊԱՐՏԻՑ
ՎՐԷԺԻՆԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

Խորհրդաւոր սպանութիւն մը

Այնպէս չէ՞, սիրելիդ իմ Հէօթըլուք, բայց ո՛չ, ես կատարեալ իրաւունք ունիմ, եւ մի գարմանար թէ ինչպէս պիտի խոստովանիմ ձեզ ճշմարտութիւնը, բայց ո՛չ թէ հոս, փողոցին մէջ, որովհետեւ ահաւելի եւ խորհրդաւոր գաղտնիք մ'է զեզ ըսելիքս: Բերներնուդ ելած մէկ բառը՝ մանաւանդ մէկ անունը կըր-

նայ մէկուն ակամջին զարնել, որով վերջն ալ գուցէ մեր նպատակին չենք կրնար հասնիլ:

«Ահա հասանք մեօուլէրի բնակարանին առաջ, բանալիները քօլս է, վեր ելնենք, եւ կատարելք գործերնուս նկատմամբ ամենայն ապահովութեամբ կրնանք խօսիլ: Մեր հանգուցեալ պետը այրի էր եւ չէզոքացեալ կ'ապրէր, ուրեմն ոչ ոք կրնայ մեզ վրդովել:

Լիւս, Մուլէն փողոց 20 թիւ տանը զանգակը հնչեց, անունը արտասանեց գիշերապահին, որ գիշերուան ամէն մէկ ժամուն սովորութիւն ըրած էր զայն տեսնել տաւաբաղդ միօրէնի տունը, եւ պահ մը վերջ երկու մարդիկ ներս մտան:

—Կը սարսաւմ... ըսաւ Հէօթըլուք, երբ իւր ընկերը զամբարը վառեց, դող կուգայ վրաս լիս այստեղ տեսնելով, զոր խեղճ մեօուլէր ալ եւս չի պիտի տեսնէ:

—Դարձեալ անգամ մ'ալ պիտի գայ հոս գերեզման մօտեւէ յառաջ, պատասխանեց Լիւս, ամենախոսելու ձայնով մը... յետոյ իւր ձեռքը գտնուած պայուսակէն բանալի մը

առնելով զոր լաւ կը ճանչէր, ուղղակի գնաց այն գրասեղանին առջեւ ուր իւր նախորդը սովոր էր իւր անհատական թղթերն պահել, զայն բացաւ, երկար ժամանակ հարկ չեղաւ որոնել ընտածը գըտնելու համար: Բայց դեղնագոյն թղթեայ պահարանի մը վրայ հետեւեալ բառերը գրուած էին:

ՆՆԴԻՐ ԲՕԼ ՏԷ ՄԱՐՍԵՅԻ

Էջին մէջ տեղը, վերը ալ կողմի անկիւնը «գաղտնածածուկ» բառը իւր աչքին դպաւ անմիջապէս: Իւր ընտածն ալ այդ էր: Առանց միւս թղթերուն ձեռք զարնելու, Լիւս առաւ այդ պահարանով թուղթը եւ դրաւ զայն պայուսակին մէջ զոր բռնած էր թեւին տակը, եւ վերագործաւ իւր ընկերը քօլ նստելու, մինչդեռ այս վերջինը աչքով կը տեսնէր անցած դարձածը, այնպէս որ Լիւս անոր խօսք մը ընելու տեղի չտուաւ:

—Այժմ, իմ սիրելի Հէօթըլուքս, ըսաւ Լիւս առանց ոեւէ նախաբանի ձայնի այնպիսի կորովով մը, զոր առաջին անգամն է որ կը լսէր Ապահովութեան նորընտիր փոխ պետը, ձեզի պիտի հաղորդեմ այն տեսակ դէպքեր որ պատրաստուած են իրենց վրայ խօսել տալու համար, ինչպէս այս սոսկալի ոճրագործութիւնը որ մեր աչքին առջեւ կատարուած կը համարուին:

«Նախ պատմեմ ձեզ թէ Պ. տը վէրժէնի աներ Պ. տը Մարսէյը երեսուն տարիէ ի վեր կը ճանչնամ, երբ նա՝ պարզ դատաւոր էր ի Մարսիլեա: Պ. տը Մարսէյ, ժէռսի դուքսին պաշտպանութեան շնորհիւ հարցաքննիչ դատաւոր եղաւ ի Բարիզ: Իւր պաշտօնին գլուխը անցնելով, իւր կառքին մէջ կը գտնէ նամակի քանի հատուածներ որոնցմէ այնպէս կը հետեցնէ թէ Սէն-Ռամպիէն վեր իւրօրի ջաղացքին մէջ ոճիր մը գործուած էր եւ գիտնէր նետած են լին մէջ որ իւր անունը տուած է ջաղացքին:

(Շարունակելի)